

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
Administration of Educational Institutions According to Four Sangghahawatthu
in Schools under the Secondary Educational

บุญธรรม เมียนแก้ว, เกศริน มนูญผล, สรัญญา แสงอัมพร
Buntham Miankaew, Kesarin Manoonpol, Sranya Saengamporn
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus
E-mail: buntham.main@gmail.com

Received: December 1, 2022 Revised: January 10, 2023 Accepted: December 15, 2023

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวบรวมข้อมูลจากครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 335 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย T-test และ ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านปิยวาจา และอยู่ในระดับมาก ด้านสมานัตตตา และด้านทาน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ 2) จากการเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา โดยพิจารณาจำแนกตามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล พบว่า เพศที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานสถานศึกษา , หลักสังคหวัตถุ 4 , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

Abstracts

The objectives of this thesis are 1) to study the level of school administration according to the Sanghahavattus 4 in schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat (SAE12). 2) to compare the administration of educational institutions according to the Sanghahavattus 4 in schools under the SAE12 according to the opinions of teachers classified by sex, level of education and work experience by collecting data from teachers in educational institutions under SAE12, Academic Year 2021 amount 335 students. Data were analyzed by a computer program. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing (T-test , ANOVA.)

The results of the research were as follows: 1) the level of educational institute administration according to Sanghahavattu 4 in educational institutes under SAE12. Overall, it was at a high level. when considering side by side found that it was at a high level in all aspects; subject matter was at a high level first followed by Piyawaja and at a high level 2) From the comparison of educational institute administration according to the Sanghahawattthu 4 principle in educational institutes by considering the general personal information, it was found that sex different different educational levels and different work experience There was no effect on the administration of educational institutions according to the Sanghahawattthu 4 principle in educational institutions.

Keywords: Administration of educational institutions , Four Sangghahawattthu , The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat.

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีมาตรฐานจรรยาบรรณในวิชาชีพครูสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องรักษาจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งเพื่อป้องกันการหลงไหลในอำนาจ การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ขาดคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากพระราชบัญญัติการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้แบ่งการบริหารเป็นเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งกระจายอำนาจการบริหารไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด โดยให้สถานศึกษามีสถานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 35 เพื่อให้การบริหารการศึกษานั้น มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการบริหารมากขึ้นนอกจากนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดตัวชี้วัดในมาตรฐานด้านปัจจัยประการหนึ่งว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ผู้บริหาร

สถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญ เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา และเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถนะและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ได้นั้นต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่องค์กรวิชาชีพชั้นสูงกำหนด นั่นคือจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นั้นจะต้องบริหารงานแบบธรรมาธิปไตย คือการมีหลักธรรมและหลักการ เหตุผลเป็นสำคัญทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ยึดเอาความสำเร็จของงานส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ยินดีรับฟังคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ต้องมีหลักในการทำงานโดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง ธรรมเนียมและประเพณีที่ถึงงามถือปฏิบัติแล้ว ผู้บริหารต้องมีคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ตามบริบทของสังคม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการการพุทธศาสนาชาติ และคณะ, 2561, หน้า 6)

พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ สุจิตโต (เพียรสองชั้น) (2556, หน้า 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่าสังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเองในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยส่วนรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน เรียกว่า “สังคหวัตถุ 4” และ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2558, หน้า 35) ได้กล่าวไว้ว่า ในทางพระพุทธ ศาสนามีหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยส่วนรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ดังนั้น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพต่อบุคลากรและสถานศึกษาที่สามารถแก้ไขอุปสรรคปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการด้านการศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ว่าเป็นอย่างไร จะได้นำมาปรับปรุง พัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนในทุกสาขาอาชีพไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารภาครัฐหรือเอกชนจะต้องรู้และทำความเข้าใจ และถือเป็นพันธกรณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อปลูกฝังให้ข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น ตั้งแต่ระดับสถานศึกษาจะต้องได้รับการอบรม ดูแล และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลา ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยต้องการนักบริหารผู้ที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ย่อมต้องการผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นทุนเดิม นั้นหมายความว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้ปฏิบัติตามในองค์กรหรือผู้ได้บังคับบัญชา การบริหารงานของผู้บริหารนั้น ถ้ามีการผสมผสานหลักการทางทฤษฎีต่าง ๆ ของการบริหาร

เข้ากับหลักการทางคำสอนศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะ การบริหารงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานจะเกิดความอ่อนนุ่มในการบริหารงานมากขึ้น เกิดความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้ (นพดล สุวรรณสุนทร, 2554, หน้า 1) ทั้งนี้ ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา จัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยผู้บริหารต้องยึดหลักคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการและสร้างทักษะ ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งต้องสามารถจูงใจคนเก่งให้ปรองดองกันและพร้อมใจกันทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายก็จะเป็นประโยชน์ที่ดีในการบริหารงานไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวนำจิตใจของกันและกันช่วยลดปัญหา และอุปสรรคในการทำงานให้น้อยลง ก่อให้เกิดความสามัคคีและความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างผู้บริหารและ ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการใช้หลักธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชตามความคิดเห็นของครู จำแนก เพศ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 71 โรงเรียน ประกอบด้วย ครู จำนวนทั้งสิ้น 2,710 คน และกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 – 610) และ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนทั้งสิ้น 335 คน โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ข้อมูลทั่วไปตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ (ชายและหญิง) ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก) และประสบการณ์การทำงาน (ต่ำกว่า 10 ปี 10 – 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป) และ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) ปิยวาจา (พูดด้วยความ เมตตา) อัตถจริยา (การทำประโยชน์ ขวนขวาย) และสมานัตตตา (ความเป็นผู้มีตนเสมอต้นเสมอปลาย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดและแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านทาน 2) ด้านปิยวาจา 3) ด้านอัตถจริยา 4) ด้านสมานัตตตา ทั้งนี้ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สำหรับการการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อคำถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการของคอนบารซ์ (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผล ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 ความหมายว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 ความหมายว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 ความหมายว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4) ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 ความหมายว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และ 5) ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 ความหมายว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยอาศัยเครื่องมือทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน โดยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน และใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา อีกทั้งผู้วิจัยได้ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่าง เพศที่แตกต่างกัน และ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ที่มีผลต่อความคิดเห็นของครูที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย t-test สำหรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่าง ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน ที่มีผลต่อความคิดเห็นของครูที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ระดับการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาเรื่องการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	MEAN	S.D	การแปลผล
ด้านทาน	4.24	0.45	มาก
ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานสากล	4.24	0.85	มาก
ผู้บริหารจัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ	4.26	0.82	มาก
ผู้บริหารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงานและงานอื่น ๆ แก่เพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ	4.28	0.82	มาก
ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาครู และให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายพัสดุ	4.21	0.85	มาก
ผู้บริหารส่งเสริมครูโดยจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการ ด้านต่าง ๆ อย่างน่าพึงพอใจ	4.19	0.86	มาก
ผู้บริหารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สนับสนุนการทำงานให้กับสถานศึกษาเป็นอย่างดี	4.28	0.85	มาก
ด้านปิยวาจา	4.27	0.42	มาก
ผู้บริหารมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย	4.72	0.84	มาก
ผู้บริหารพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูนักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	4.20	0.86	มาก
ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียดทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกข์ใจ	4.29	0.82	มาก
ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือใช้คำพูดแสดงถึงความหมายดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา	4.32	0.83	มาก
ผู้บริหารใช้ถ้อยคำไพเราะอ่อนโยนทำให้การสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาราบรื่น	4.21	0.89	มาก

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	MEAN	S.D	การแปลผล
ผู้บริหารชี้แจงนโยบายและเรื่องราวต่าง ๆ แก่ครูโดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพ น่ารัก	4.31	0.83	มาก
ผู้บริหารกล่าวยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.28	0.86	มาก
ด้านอัตถจริยา	4.28	0.41	มาก
ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียนทุกคน	4.30	0.80	มาก
ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัย ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ	4.23	0.82	มาก
ผู้บริหารยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถ	4.30	0.85	มาก
ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถตามความเหมาะสมของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.29	0.84	มาก
ผู้บริหารมีการวางแผนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครู	4.27	0.82	มาก
ผู้บริหารไม่นิ่งดูตายต่อประโยชน์อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่นักเรียน และโรงเรียน	4.26	0.85	มาก
ผู้บริหารชักนำชักชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำในสิ่งที่ดีงาม	4.27	0.83	มาก
ด้านสมานัตตตา	4.25	0.36	มาก
ผู้บริหารปฏิบัติตนเหมาะสมกับบทบาทของผู้บริหาร	4.24	0.85	มาก
ผู้บริหารวางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ	4.24	0.87	มาก
ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในการบริหารงาน	4.27	0.81	มาก
ผู้บริหารวางตนเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม	4.27	0.82	มาก
ผู้บริหารร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของโรงเรียน	4.19	0.87	มาก
ผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถือตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชา	4.30	0.80	มาก

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	MEAN	S.D	การแปลผล
ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด	4.30	0.77	มาก
ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ	4.20	0.82	มาก
รวม การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.26	0.26	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาเรื่องการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถาม พบว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านปิยวาจา และอยู่ในระดับมาก ด้านสมานัตตตา และด้านทาน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ เมื่อพิจารณาการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา นครศรีธรรมราช แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านทาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูด แสดงถึงความหมายถูกผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นอันดับแรก รองลงมาผู้บริหารชี้แจงนโยบายและเรื่อง ราวต่าง ๆ แก่ครู โดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพ น่าฟังและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียดทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกข้อใจและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกล่าวยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานผู้บริหารมีวาทีศิลป์ ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติ งานตามที่ได้รับมอบหมายและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารใช้ถ้อยคำไพเราะ อ่อนโยนทำให้การสื่อสาร กับผู้ใต้บังคับ บัญชาราบรื่น ผู้บริหารพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครู นักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติ หน้าที่ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ด้านอัตถจริยา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผู้บริหารยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียนทุกคนอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ ตามความเหมาะสมของผู้ใต้บังคับบัญชาและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีการวางแผนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครูและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารไม่นิ่งดูดายต่อ ประโยชน์อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่นักเรียนและโรงเรียนและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัย ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอและอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถือ

ตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารวางตนเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม และอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารปฏิบัติตนเหมาะสมกับบทบาทผู้บริหารและอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารวางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ในการรักษาระเบียบวินัย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติและอยู่ในระดับมากผู้บริหารร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของโรงเรียนและอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถ์ 4 ในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 2 การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถ์ 4 ในสถานศึกษา โดยพิจารณาจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถ์ 4	จำแนกตาม	สถิติทดสอบ	P-Value	แปลผล
1. ด้านทาน	เพศ	t-test	0.439	ความแตกต่างของเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านทาน
2. ด้านปิยวาจา	เพศ	t-test	0.133	ความแตกต่างของเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านปิยวาจา
3. ด้านอัตถจริยา	เพศ	t-test	0.918	ความแตกต่างของเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านอัตถจริยา
4. ด้านสมานัตตตา	เพศ	t-test	0.991	ความแตกต่างของเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านสมานัตตตา
รวม	เพศ	t-test	0.364	ความแตกต่างของเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถ์ 4
1. ด้านทาน	ระดับการศึกษา	ANOVA	0.162	ความแตกต่างของระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านทาน
2. ด้านปิยวาจา	ระดับการศึกษา	ANOVA	0.774	ความแตกต่างของระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านปิยวาจา
3. ด้านอัตถจริยา	ระดับการศึกษา	ANOVA	0.129	ความแตกต่างของระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านอัตถจริยา

การบริหารงาน สถานศึกษาตาม หลักสังคหวัตถุ 4	จำแนกตาม	สถิติ ทดสอบ	P-Value	แปลผล
4. ด้านสมานัตต ตา	ระดับการศึกษา	ANOVA	0.555	ความแตกต่างของระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านสมานัตตตา
รวม	ระดับการศึกษา	ANOVA	0.119	ความแตกต่างของระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อความ คิดเห็นการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4
1. ด้านทาน	ประสบการณ์	ANOVA	0.627	ความแตกต่างของประสบการณ์ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านทาน
2. ด้านปิยวาจา	ประสบการณ์	ANOVA	0.142	ความแตกต่างของประสบการณ์ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านปิยวาจา
3. ด้านอัตถจริยา	ประสบการณ์	ANOVA	0.165	ความแตกต่างของประสบการณ์ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านอัตถจริยา
4. ด้านสมานัตต ตา	ประสบการณ์	ANOVA	0.191	ความแตกต่างของประสบการณ์ไม่มีผลต่อความคิดเห็น ด้านสมานัตตตา
รวม	ประสบการณ์	ANOVA	0.75	ความแตกต่างของประสบการณ์ ไม่มีผลต่อความคิดเห็น การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4

จากตารางที่ 2 แสดงการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา โดยพิจารณา
จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
จำแนกข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ความแตกต่างของข้อมูลดังกล่าว
ไม่มีผลต่อความแตกต่างของความคิดเห็นในการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทั้งด้านทาน ด้าน
ปิยวาจา ด้านอัตถจริยาและด้านสมานัตตตา

การอภิปรายผล/สรุป

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ครูในสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังค
หวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม
และรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ใน
การปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นด้านปิยวาจา พูดอย่างสร้างสรรค์ ใช้ถ้อยคำไพเราะอ่อนโยน มีวาทศิลป์ดึงดูดใจ
ผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย กล่าวค้ายกย่องชมเชย ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบ

ความสำเร็จ สอดคล้อง พระครูประกาศธรรมจักร (2561). ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อุตถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ตามลำดับ

พิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ ด้านทาน พบว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ด้านทาน ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสากล จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงานและงานอื่น ๆ แก่เพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาครู และให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายพัสดุ ส่งเสริมครูโดยจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างน่าพึงพอใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สนับสนุนการทำงานให้กับสถานศึกษาเป็นอย่างดี สอดคล้องงานวิจัยของ พระสัทธิจิตตสุโภ ลุ่ยดี (2554) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทาน และด้านปิยวาจา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงานและงานอื่น ๆ แก่เพื่อนร่วม งานอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงานและงานอื่น ๆ แก่เพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมครูโดยจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการ ด้านต่าง ๆ อย่างน่าพึงพอใจ จึงทำให้มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า เนื่องจาก ผู้บริหารส่งเสริมครูโดยจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการ ด้านต่าง ๆ อย่างน่าพึงพอใจ ด้านสมานัตตตา พบว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถือตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริตโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในการบริหารงาน ผู้บริหารวางตนเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารปฏิบัติตนเหมาะสมกับบทบาทผู้บริหาร ผู้บริหารวางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้บริหารร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของโรงเรียน สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ให้ความหมายของคำว่า สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือทำตัวให้เข้ากับเขาได้ ให้ความเสมอภาคสม่ำเสมอแก่กันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในทุกสุขุส ร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อนประโยชน์สุขร่วมกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถือตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด จึงทำให้มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เนื่องจากผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถือตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของโรงเรียน จึงทำให้มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของโรงเรียน ด้านอัตถจริยา พบว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถ รองลงมาคือ สนับสนุนให้ครูปฏิบัติตามระเบียบวินัย ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียนทุกคน ผู้บริหารสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถตามความเหมาะสมของผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารมีการวางแผนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครู ผู้บริหารไม่นิ่งดูดายต่อประโยชน์อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่นักเรียนและโรงเรียน ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัยไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ สอดคล้องกับหลักธรรมที่กล่าวไว้ของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สิ่งสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัยไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ อยู่ในระดับมาก จึงทำให้มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัยไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ ด้านด้านปิยวาจา พบว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือใช้คำพูดแสดงถึงความหมายดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารชี้แจงนโยบายและเรื่องราวต่าง ๆ แก่ครูโดยใช้ถ้อยคำที่สุภาพ น่าฟัง ผู้บริหารไม่ใช้คำพูดส่อเสียดทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกขใจ ผู้บริหารกล่าวยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีวาทศิลป์ ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารใช้ถ้อยคำไพเราะอ่อนโยนทำให้การสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาราบรื่น ผู้บริหารพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครู นักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้อง งานวิจัยของ พระสักรัย จิตตสุโก ลุ่มดี (2554) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหัตถุ 4 ของสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านทาน และ ด้านปิยวาจา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูดแสดงถึงความหมายดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือใช้คำพูดแสดงถึงความหมายดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูนักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูนักเรียนเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน 1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ เป็นผู้ที่รู้จักเหตุผล วางตนได้เหมาะสม รู้จักบริหารเวลา ในการทำงาน จึงทำให้ครูปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาทั้งชายและหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวอนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่าบุคคลที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ ระดับ 0.05 2) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอรรถจริยา รองลงมาคือ ด้านปิยวาจา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านทาน เมื่อพิจารณาระดับปริญญาโท โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านทาน รองลงมาคือ ด้านปิยวาจา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสมานัตตตา เมื่อพิจารณา

ระดับปริญญาเอก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านปียวาจา รองลงมาคือ ด้านสมานัตตตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านทาน 3) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ประสบการณ์การทำงานของครูในสถานศึกษาไม่มีผลต่อการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดวันชัย วิชาติ ยอดดำเนิน (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.52 มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.03 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.00 ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารมีการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรมีข้อมูลในการปรับปรุงการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในแต่ละด้านให้เหมาะสมกับความต้องการและความคาดหวังของบุคลากรที่มีทัศนคติแตกต่างกัน จึงถือว่าเป็นข้อจำกัดการทำวิจัยครั้งนี้ และควรนำมาพิจารณาเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสากล จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ ควรวางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ สุจริตโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาครู และให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายพัสดุให้ถึงมากที่สุด และส่งเสริมให้มีการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา โดยผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัย ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถสมกับเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้านทาน พบว่า ผู้บริหารมีการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านทาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษาและพัฒนาต่อไปให้ถึงมากที่สุด ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสากล จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทั้งในการปฏิบัติงานและงานอื่นแก่เพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอและพัฒนาต่อไปให้ถึงมากที่สุด และส่งเสริมการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใน

สถานศึกษา โดยผู้บริหารจัดให้มีกองทุนหรือสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างน่าพึงพอใจ และเอื้อเพื่อเพื่อแม่สนับสนุนการทำงานให้กับสถานศึกษาเป็นอย่างดี ด้านอัตถจริยา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านอัตถจริยา โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษาและพัฒนาต่อไปให้ถึงมากที่สุด และควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียนทุกคน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาระเบียบวินัย ไม่เลือกที่รักมักที่ชังและปฏิบัติสิ่งที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเสมอ ยินดีเข้าช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อขอความช่วยเหลือเต็มกำลังความสามารถสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถ ตามความเหมาะสมของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางแผนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพครู ไม่นิ่งดูตายต่อประโยชน์อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่นักเรียนและโรงเรียน ชักนำชักชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำในสิ่งดีงามด้านสมานัตตตา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานสถานศึกษาตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านสมานัตตตา โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษาและพัฒนาต่อไปให้ถึงมากที่สุด และควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทผู้บริหาร วางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ สุจริตโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ ส่วนตนในการบริหารงาน วางตนเหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่การงานของโรงเรียนผู้บริหารเป็นกันเองไม่ถึงตัวกับผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถแม้จะมีปัญหาหรือข้อจำกัด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- ชญาณิชรุ้ รักแจ้ง. (2554). การให้บริการของสำนักงานประกันสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามทัศนะของผู้ประกันตนเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดวันชาติ วิชาโต . (ยอดดำเนิน). (2554). “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูประกาศธรรมาภิรักษ์. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น). (2556). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาพระพุทธานุสา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2525). พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระชนพร คุณสมปโน (อาคะนิช). (2561). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชน บ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. รัฐศาสตรบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (2545, 2553) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอน ที่ 123 ก หน้า 16, 19 ธันวาคม 2545.
- พุทธทาสภิกขุ (2558). พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : สุภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ (2549). การศึกษาสมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด. กรุงเทพมหานคร : อูษาเลิศลักษณ์ ภาคาผล. (2560). การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 10/2560. พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2560.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูริย์. (2554). “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- Campbell and et al. (1971). Education Administration. New York: University of Michigan.
- Cheng, Y.C. (2000). A CMI-Triplization Paradigm for Reforming Education in the New Millennium. International Journal of Educational Management. 14(4).
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.